

**UCHWAŁA NR IX/60/2024
RADY MIEJSKIEJ W SŁAWNIE**

z dnia 31 grudnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Regulaminu Cmentarza Komunalnego w Sławnie

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt. 13 i art. 18 ust. 2 pkt 15 i art. 40 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 tj.), art.2 ust.1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959 r (tj. Dz.U. z 2024 poz. 576) oraz art. 4 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r o gospodarce komunalnej (Dz.U z 2021 poz. 679 tj.), Rada Miejska w Sławnie uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje Regulamin Cmentarza Komunalnego w Sławnie w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Sławno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Sławnie

Marzena Łużyńska

REGULAMIN CMENTARZA KOMUNALNEGO W SŁAWNIE

§ 1. Dla potrzeb niniejszego Regulaminu stosuje się następujące pojęcia:

- 1) miejsce grzebalne – miejsce wyznaczone na cmentarzu do urządzenia grobu;
- 2) grób – miejsce grzebalne, w którym pochowano osobę zmarłą;
- 3) miejsce rezerwowe – miejsce grzebalne udostępnione za życia;
- 4) założyciel grobu – osoba, która jako pierwsza zawarła umowę z Zarządcą Cmentarza i opłaciła miejsce grzebalne;
- 5) dysponent grobu – założyciel grobu lub inna osoba uprawniona w świetle obowiązujących przepisów do podejmowania decyzji dotyczących grobu.

§ 2. 1. Na cmentarzu komunalnym urządza się:

- 1) groby ziemne:
 - a) zwykłe – przeznaczone do pomieszczenia jednej trumny,
 - b) pogłębione – przeznaczone do pomieszczenia dwóch trumien ułożonych piętrowo,
 - c) dziecięce
- 2) groby murowane (grobowce):
 - a) pojedyncze,
 - b) podwójne – pionowo,
 - c) rodzinne – dwa miejsca poziomo – przeznaczone do pomieszczenia dwóch lub więcej trumien
 - d) dziecięce
- 3) groby urnowe – przeznaczone do pomieszczenia urn z prochami po kremacji:
 - a) ziemne,
 - b) murowane,
 - c) kolumbarium

2. Prochy po kremacji mogą być również składane w istniejących grobach ziemnych i murowanych z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie przepisów. Dochowanie urny do w/w grobów nie zmienia ich statusów.

§ 3. 1. Na cmentarzu komunalnym stosuje się i pobiera opłaty, na zasadach i w wysokościach określonych przez Radę Miejską Sławno w drodze uchwały:

- 1) za miejsce grzebalne,
- 2) opłaty administracyjne – za czynności Zarządcy Cmentarza związane z pochowaniem i/lub ekshumacją zwłok/szczątków lub urządzeniem grobu,
- 3) za nadzór – za czynności Zarządcy Cmentarza związane z właściwą lokalizacją miejsca prac i ich rodzaju, kontrolą zabezpieczenia sąsiednich grobów i innych obiektów cmentarnych przed uszkodzeniem lub zabrudzeniem, kontrolą wywozu odpadów powstałych w czasie prac i uporządkowania terenu po zakończeniu prac,
- 4) za udostępnienie domu pogrzebowego i kaplicy
- 5) za wjazd na teren cmentarza

§ 4. 1. Usługi pogrzebowe, cmentarne i kamieniarskie na cmentarzach komunalnych polegające w szczególności na: organizacji pogrzebów, kopaniu grobów, przeprowadzaniu ekshumacji i budowie grobów murowanych, mogą być wykonywane przez podmioty, które wykonują te czynności w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, których przedmiot działalności obejmuje wykonywanie takich czynności, co znajduje potwierdzenie w aktualnym wpisie odpowiednio do Krajowego Rejestru Sądowego lub Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej.

2. Zarządca Cmentarza zastrzega sobie prawo odmowy dopuszczenia do świadczenia usług pogrzebowych, cmentarnych i kamieniarskich na cmentarzach, przedsiębiorcom rażąco naruszającym obowiązujące na terenie cmentarza przepisy i regulaminy, którzy zostali uprzednio na piśmie wezwani przez Zarządcę Cmentarza do usunięcia nieprawidłowości lub/i naprawienia szkody, do czasu usunięcia przez nich nieprawidłowości lub/i naprawienia wyrządzonych przez nich szkód lub wywiązania się z przyjętych przez nich zobowiązań.

II WARUNKI I ZASADY UDOSTĘPNIANIA ORAZ ROZPORZĄDZANIA MIEJSCAMI GRZEBAŁNYMI

§ 5. 1. Miejsce grzebalne winno być opłacone na okres 20 lat od daty zawarcia umowy lub użycia go do pogrzebu.

2. Przedłużenie umowy dotyczącej miejsca grzebalnego wymaga dokonania kolejnej opłaty do końca roku kalendarzowego. W przypadku miejsca rezerwowego przedłużenie umowy wymaga dodatkowo zgody Zarządcy Cmentarza.

3. Przyjęcie opłaty za grób po terminie określonym w ust. 2 wymaga zgody Zarządcy Cmentarza a uiszczona opłata przedłuża umowę od momentu jej wygaśnięcia. Zgoda i opłata dodatkowa nie jest wymagana w przypadku grobu, w którym od ostatniego pogrzebu nie upłynęło 20 lat.

4. Opłacenie miejsca grzebalnego zapewnia jego istnienie, lecz nie stanowi samoistnej podstawy do dysponowania nim przez osobę opłacającą.

5. Przejęcie przez Zarządcę Cmentarza opłaconego miejsca grzebalnego może nastąpić na wniosek jego dysponenta.

6. W przypadku braku możliwości aktualnego wykorzystania miejsca grzebalnego do pogrzebu tradycyjnego, wynikającego z konieczności zachowania niezbędnych stref ochrony istniejącego drzewostanu lub/i z innych przeszkód technicznych, Zarządca Cmentarza może wskazać dysponentowi miejsca grzebalnego inne zastępcze miejsce do pochówku, co wiąże się z obowiązkiem uiszczenia przez osobę zainteresowaną stosownej przewidzianej za to miejsce opłaty. Gdy niewykorzystane ze wskazanych powyżej przyczyn miejsce może służyć do pochowania prochów po kremacji, a jego dysponent wyrazi wolę jego zachowania, zwrot uiszczonej opłaty nie przysługuje.

7. Nowe miejsca grzebalne wyznaczane są przez zarządcę Cmentarza Komunalnego i w przypadku nowych kwater przyznawane za kolejną w rzędach.

§ 6. 1. Po wygaśnięciu umowy miejsce grzebalne przechodzi do dyspozycji Zarządcy Cmentarza. Zarządca Cmentarza nie ma obowiązku powiadamiania dysponenta grobu o terminie wygaśnięcia umowy (opłaty 20-letniej za miejsce grzebalne).

2. Po wygaśnięciu umowy dysponent miejsca grzebalnego zobowiązany jest do usunięcia wszelkich elementów nagrobka lub grobowca. Jeżeli nie zostaną one usunięte w ciągu 6 miesięcy od dnia wygaśnięcia umowy (opłaty 20-letniej za miejsce grzebalne), przechodzą do dyspozycji Zarządcy Cmentarza bez prawa żądania ich zwrotu lub odszkodowania.

3. Procedurę ponownego wykorzystania grobów na Sławieńskim Cmentarzu Komunalnym przeprowadza się sukcesywnie na podstawie listy grobów których opłata wygasła sporządzonej na koniec każdego roku kalendarzowego i znajdującej się w biurze cmentarza do wglądu dla zainteresowanych. Procedura ponownego wykorzystania grobu nastąpić może w sześć miesięcy od daty sporządzenia listy przygotowanej i zweryfikowanej przez zarządcę cmentarza następnie zatwierdzonej przez Urząd Miasta Sławno.

4. Procedurę ponownego wykorzystania grobu poprzedza wystawienie tabliczki informacyjnej o wygaśnięciu opłaty, którą umieszcza się na grobie na okres nie krótszy niż 6 miesięcy.

§ 7. Groby ziemne zwykłe, groby murowane przeznaczone do pochowania jednej trumny i miejsca użyte do pogrzebu w grobach przeznaczonych do pomieszczenia więcej niż jednej trumny nie mogą być użyte do ponownego chowania zwłok przed upływem 20 lat od poprzedniego pogrzebu.

§ 8. 1. Dysponent grobu uprawniony jest do podejmowania wszelkich decyzji dotyczących grobu, a w szczególności jego użycia do kolejnych pogrzebów, utrzymania lub likwidacji z zastrzeżeniem ust. 7.

2. W przypadku, gdy dysponentami grobu są dwie lub więcej osób, wszelkie decyzje związane z dysponowaniem grobem winny być podejmowane przez wszystkie te osoby. Zarządca Cmentarza nie jest właściwy do rozstrzygnięcia sporów w zakresie dysponowania grobem.

3. Przy ustalaniu uprawnień do dysponowania grobem, nie bierze się pod uwagę zmarłych, których szczątki zostały usunięte poza przestrzeń grobu przeznaczoną do chowania.

4. Prawa do grobu o charakterze niemajątkowym są niezbywalne.

5. Osoba podejmująca czynności w zakresie dysponowania grobem winna udokumentować swoje prawo do tego poprzez złożenie wymaganych przez Zarządcę Cmentarza dokumentów i oświadczeń.

6. Wszelkie konsekwencje prawne związane ze złożeniem przez dysponenta nieprawdziwych lub niekompletnych dokumentów oraz decyzjami dysponenta naruszającymi dobra osobiste innych osób ponosi dysponent.

7. Dysponent grobu może udostępniać go do pochowania osób będących dla osób pochowanych w grobie lub dla niego krewnymi lub powinowatymi w stopniu określonym w § 11 ust.1.

8. Pochowanie do grobu osoby zmarłej spoza kręgu osób wymienionych w § 11 ust.1 wymaga udokumentowania szczególnej więzi łączącej osobę, która ma być pochowana z osobą pochowaną w grobie lub z dysponentem grobu, w szczególności wynikającej ze wspólnego zamieszkania, prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego, posiadania wspólnego potomstwa lub innych okoliczności w sposób wystarczający potwierdzających taką więź.

§ 9. 1. Miejsce rezerwowe wyznacza zarządca cmentarza, w przypadku nowych kwater są to miejsca zgodne z kolejnością pochówków w rzędach.

2. Prawo dysponowania miejscem rezerwowym ma osoba, która zawarła umowę dotyczącą tego miejsca z Zarządcą Cmentarza i je należycie opłaciła.

3. Miejsce rezerwowe, w przypadku pochowania jego dysponenta w innym grobie, przechodzi do dyspozycji Zarządcy Cmentarza, z zastrzeżeniem postanowienia ust. 3.

4. W przypadku, gdy dysponent miejsca rezerwowego wskazał, że miejsce to przeznaczone jest do pochowania innej wskazanej przez niego osoby (lub osób), miejsce rezerwowe przechodzi do dyspozycji Zarządcy Cmentarza w przypadku pochowania osoby (lub osób), dla której było ono przeznaczone w innym grobie.

§ 10. Osoba, która otrzymała miejsce rezerwowe pod budowę grobu murowanego, zobowiązana jest wybudować go w ciągu 12 miesięcy od daty nabycia prawa do miejsca. W przypadku przekroczenia tego terminu miejsce przechodzi do ponownej dyspozycji Zarządcy Cmentarza.

III WARUNKI PRZYJMOWANIA ZWŁOK I SZCZĄTKÓW DO POCHOWANIA

§ 11. 1. Prawo pochowania zwłok i szczątków ludzkich ma najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej, a mianowicie:

- 1) pozostały małżonek(-ka),
- 2) krewni zstępni (dzieci, wnuki itd.),
- 3) krewni wstępni (rodzice, dziadkowie itd.),
- 4) krewni boczni do 4 stopnia,
- 5) powinowaci w linii prostej do 1 stopnia.

2. Prawo pochowania zwłok przysługuje również osobie, która do tego dobrowolnie się zobowiąże.

§ 12. 1. W celu uzyskania zgody na przyjęcie zwłok lub szczątków do pochowania na cmentarzu wymagane jest złożenie niezbędnych do tego celu dokumentów określonych przepisami prawa i w niniejszym regulaminie.

2. Przyjęcie do pochowania zwłok lub szczątków osoby zmarłej spoza terytorium Polski może się odbyć na podstawie dokumentów stwierdzających zgon, przedłożonych wraz z tłumaczeniem na język polski przez tłumacza przysięgłego.

3. Podmiot zajmujący się organizacją pogrzebu zobowiązany jest do przedłożenia pisemnego upoważnienia od osoby wymienionej w § 9 ust. 1 według wzoru określonego przez Zarządcę Cmentarza. Zarządca Cmentarza uprawniony jest do weryfikacji danych zawartych w upoważnieniu.

4. Przyjęcie zwłok lub szczątków do pochowania możliwe jest po ustaleniu, że brak jest przeszkód formalno-prawnych i technicznych do pochowania na danym miejscu lub w danym grobie. To samo dotyczy odpowiednio dokonania ekshumacji.

5. Dostarczenie niezbędnych dokumentów i oświadczeń musi nastąpić nie później niż 24 godziny przed planowanym pogrzebem lub ekshumacją. W przypadku niezachowania tego terminu Zarządca cmentarza ma prawo zabronić dokonania tych czynności.

6. Załatwianie spraw dotyczących organizacji pogrzebów i udostępnianie obiektów cmentarnych do celów związanych z pogrzebem odbywa się w dniach i godzinach wskazanych w § 19. Udostępnienie obiektów cmentarnych, niezbędnych do przyjęcia zwłok do pochowania na cmentarzu, jak też innych spraw związanych z działalnością cmentarza, odbywa się w biurze Zarządcy Cmentarza w dniach i godzinach wskazanych w § 19. Udostępnienie cmentarza do pogrzebu w godzinach i dniach innych niż wymienione w § 19 wymaga zgody zarządcy. Do określenia terminu pogrzebu przyjmuje się godzinę wskazującą czas wprowadzenia konduktu pogrzebowego na cmentarz.

7. Pracownik Zarządcy Cmentarza jest upoważniony do żądania udokumentowania skróconym odpisem aktu stanu cywilnego, dowodem osobistym lub innymi wiarygodnymi dokumentami stopnia pokrewieństwa lub powinowactwa w zakresie niezbędnym do ustalenia uprawnień do pochowania zwłok, a także żądać stosownych oświadczeń złożonych w jego obecności. W przypadku niemożności osobistego stawiennictwa osoby składającej oświadczenie, możliwe jest złożenie oświadczenia z podpisem notarialnie poświadczonym, w szczególnych przypadkach Zarządca Cmentarza Komunalnego może wyrazić zgodę na poświadczenie podpisu przez osobę bliską (współmałżonka, dziecko, rodzeństwo itp.) lub inną dającą gwarancję wiarygodności (np. dowódca jednostki wojskowej, naczelnik więzienia lub kierownik ośrodka opiekuńczego, w którym przebywa osoba składająca oświadczenie).

§ 13. 1. Kopanie grobów oraz otwieranie grobów murowanych może się odbywać wyłącznie w dniu planowanego pogrzebu lub ekshumacji w godzinach porannych określonych w § 19 ust. 4. Wcześniej wykopanie grobu lub otwarcie grobu murowanego może się odbyć wyłącznie za zgodą administratora i w sposób gwarantujący zabezpieczenie i odpowiednie oznakowanie wykopu.

2. Zasypanie grobu, zamknięcie grobu murowanego lub niszy w ścianie urnowej winno nastąpić niezwłocznie po wykonaniu pogrzebu lub ekshumacji, a górna płyta pokrywowa grobowca winna znajdować się minimum 5 cm pod powierzchnią gruntu.

3. Obszar przeznaczony na budowę grobu wynosi:

- 1m x 2m – grób standardowy,
- 0,7m x 1,5m – grób mały, urnowy,
- 2m x 2,2 m - grobowiec rodzinny,

4. Pomiędzy grobami musi być zachowana odległość minimum 0,5 m.

5. Przestrzeń pomiędzy grobami może być zabudowana (tj. krawężniki, płyty, polbruk) za zgodą zarządcy.

6. Ekshumacja zwłok i szczątków może być dokonana:

- 1) na umotywowaną prośbę osób uprawnionych (dysponentów grobu) – za zezwoleniem właściwego inspektora sanitarnego,
- 2) na zarządzenie prokuratora lub sądu,
- 3) na podstawie decyzji właściwego inspektora sanitarnego w razie zajęcia cmentarza na inny cel.

7. Miejsce po ekshumacji wszystkich zwłok i szczątków wcześniej w nim pochowanych przechodzi do dyspozycji Zarządcy Cmentarza.

IV POSTANOWIENIA PORZĄDKOWE

§ 14. 1. Na terenie cmentarza bezwzględnie zakazuje się:

- 1) zakłócania ciszy, porządku i powagi miejsca,

- 2) przebywania w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środków odurzających,
- 3) żebractwa,
- 4) wprowadzania zwierząt,
- 5) sadzenia oraz usuwania drzew i krzewów,
- 6) wysypywania odpadów poza pojemniki do tego przeznaczone.

2. Na terenie cmentarza zakazuje się dokonywania następujących czynności bez uprzedniego zgłoszenia i uzyskania zgody Zarządcy Cmentarza:

- 1) wykonywania prac kamieniarskich, budowlanych i renowacyjnych,
- 2) ustawiania ławek, ogrodzeń i innych elementów małej architektury,
- 3) wjeżdżania pojazdami mechanicznymi i konnymi,
- 4) prowadzenia jakiegokolwiek działalności gospodarczej czy zarobkowej, w tym w szczególności akwizycji oraz zarobkowej działalności artystycznej,
- 5) umieszczania reklam i wykładania wizytówek,
- 6) przenoszenia lub zabierania z cmentarza wszelkich elementów jego wystroju.

§ 15. 1. Dysponenci miejsc grzebalnych oraz osoby przebywające na terenie cmentarza zobowiązane są do stosowania się do zaleceń i informacji Zarządcy Cmentarza umieszczanych na grobach, tablicach informacyjnych na cmentarzu lub w prasie lokalnej i Internecie.

2. Dzieci do lat 10 mogą przebywać na terenie cmentarza pod opieką osób dorosłych.

3. Z uwagi na konfigurację terenu i drzewostan, przebywanie na cmentarzu w czasie występowania takich zjawisk atmosferycznych, jak: wichura, gołoledź, śnieżyce itp. wymaga zachowania szczególnej ostrożności. W warunkach szczególnych, zarządca może zamknąć Cmentarz Komunalny.

4. Za zniszczenia i szkody powstałe w związku z działaniem siły wyższej, kradzieżą i aktami wandalizmu Zarządca Cmentarza nie ponosi odpowiedzialności.

§ 16. 1. W celu wykonania usługi pogrzebowej, cmentarnej, budowlanej lub kamieniarskiej Zarządca Cmentarza umożliwia wjazd na teren cmentarza pojazdami mechanicznymi o ciężarze całkowitym do 3,5 tony.

2. Kierujący pojazdami mechanicznymi, poruszającymi się po drogach wewnętrznych cmentarza, zobowiązani są zachować szczególną ostrożność, zastosować się do istniejącej organizacji ruchu, nie przekraczać prędkości do 15 km/h, nie zakłócać ceremonii pogrzebowych oraz nie tarasować ciągów komunikacyjnych.

3. Zarządcy Cmentarza przysługuje uprawnienie do kontroli (wglądu do) pojazdów wjeżdżających i wyjeżdżających z cmentarza celem identyfikacji wwożonych lub wywożonych z terenu cmentarza ruchomości.

§ 17. 1. Dysponent miejsca grzebalnego zobowiązany jest do stałego utrzymywania czystości i porządku tego miejsca oraz przyległego terenu.

2. Miejsca rezerwowe (zarówno zabudowane jak i niezabudowane) winny być oznakowane w sposób ustalony przez Zarządcę Cmentarza i na zasadach z nim uzgodnionych.

§ 18. 1. Zieleń na cmentarzu (drzewa, krzewy, trawniki i kwiaty) podlega ochronie przed niszczeniem.

2. Usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia albo ich niszczenie spowodowane niewłaściwą ich pielęgnacją zagrożone jest nałożeniem przez właściwy organ administracyjnej kary pieniężnej na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

3. Zarządca Cmentarza nie ponosi odpowiedzialności za samowolne posadzenie przez dysponenta grobu drzewa lub krzewu, które może stanowić przeszkodę w użyciu miejsca grzebalnego/grobu do pogrzebu.

4. Drzewa i krzewy, posadzone samowolnie przez dysponenta grobu mogą zostać usunięte przez Zarządcę Cmentarza na jego koszt.

§ 19. 1. Biuro Zarządcy Cmentarza w Sławnie czynne jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00. Przyjmowanie interesantów odbywa się od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00.

2. Pogrzeby odbywają się od poniedziałku do soboty w godzinach od 8:00 do 17:00. W szczególnych przypadkach administratora może wyrazić zgodę na przeprowadzenie ceremonii pogrzebowej w innych godzinach.

3. Kopanie grobów oraz otwieranie grobów murowanych i nisz w ścianach urnowych do pogrzebów odbywać się może w dniu pogrzebu w godzinach porannych od 7:30 do 10:30. Zakończenie tych prac nie może nastąpić później niż 1 godzinę przed zaplanowaną godziną pogrzebu.

4. Zasypywanie grobów i zamykanie grobów murowanych lub nisz w ścianach urnowych musi nastąpić niezwłocznie po wykonaniu pogrzebu lub ekshumacji.

5. Podmioty gospodarcze świadczące usługi kamieniarskie mogą wykonywać prace na terenie cmentarza w dni powszednie w godz. 7:00 do 15:00 lub w innych za zgodą kierownika cmentarza.

6. Wjazd samochodem z osobą niepełnosprawną odbywać się może za zgodą zarządcy cmentarza od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00 lub w innych, uzgodnionych z kierownikiem cmentarza.

7. Cmentarz jest otwarty przez całą dobę, z wyłączeniem sytuacji nadzwyczajnych (np. wichura, powódź, zwierzyna itp.)

§ 20. W wypadku naruszenia postanowień niniejszego regulaminu Zarządcy Cmentarza służą uprawnienia wynikające z obowiązujących przepisów.

§ 21. W sprawach nie uregulowanych niniejszym regulaminem mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 31.01.1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tj. Dz.U. z 2024 poz. 576).

Uzasadnienie

Regulamin utrzymania cmentarzy stanowi zbiór przepisów porządkowych określających prawa i obowiązki osób w zakresie korzystania z cmentarzy komunalnych. Spełnienie określonych w regulaminie warunków umożliwi oddanie czci zmarłym, zapewnienie porządku, utrzymanie odpowiedniej estetyki miejsca oraz właściwego stanu technicznego urządzeń stanowiących mienie publiczne.

Obowiązujący regulamin Cmentarza Komunalnego w Sławnie został wprowadzony w życie Zarządzeniem nr 7/2009 z dnia 04.11.2009 r. przez Prezesa Zarządu Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej a następnie zatwierdzony przez Burmistrza Miasta Sławno.

Realizując zalecenia pokontrolne Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie regulamin utrzymania cmentarza należy wprowadzić w życie uchwałą Rady Miejskiej w Sławnie na podstawie art.2 ust.1 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych z dnia 31 stycznia 1959 r (tj. Dz.U. z 2024 poz. 576)